četrtek 9. junija 2022

P9_TA(2022)0240

Pravna država in morebitna odobritev poljskega načrta za okrevanje in odpornost (v okviru Mehanizma za okrevanje in odpornost)

Resolucija Evropskega parlamenta z dne 9. junija 2022 o pravni državi in morebitni odobritvi poljskega načrta za okrevanje in odpornost (v okviru Mehanizma za okrevanje in odpornost) (2022/2703(RSP))

(2022/C 493/10)

Evropski parlament,

— ob upoštevanju členov 1 in 2, člena 7(1) in člena 19 Pogodbe o Evropski uniji (PEU),

— ob upoštevanju Listine Evropske unije o temeljnih pravicah,

— ob upoštevanju Uredbe (EU) 2021/241 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. februarja 2021 o vzpostavitvi Mehanizma za okrevanje in odpornost [1] (v nadaljnjem besedilu: uredba o mehanizmu za okrevanje in odpornost),

— ob upoštevanju obrazloženega predloga Komisije z dne 20. decembra 2017 v skladu s členom 7(1) PEU v zvezi s pravno državo na Poljskem: predlog sklepa Sveta o ugotovitvi očitnega tveganja hujše kršitve načela pravne države v Republiki Poljski (COM(2017)0835),

— ob upoštevanju svoje resolucije z dne 1. marca 2018 o sklepu Komisije o uporabi člena 7(1) PEU glede razmer na Poljskem [2],

— ob upoštevanju priporočila Komisije z dne 23. maja 2022 za priporočilo Sveta v zvezi z nacionalnim reformnim programom Poljske za leto 2022 ter mnenja Sveta o poljskem konvergenčnem programu za obdobje 2012–2015 (COM(2022)0622) (v nadaljnjem besedilu: priporočila za posamezne države v okviru evropskega semestra za leto 2022),

— ob upoštevanju svoje resolucije z dne 17. septembra 2020 o predlogu sklepa Sveta o ugotovitvi očitnega tveganja hujše kršitve načela pravne države v Republiki Poljski [3],

— ob upoštevanju Uredbe (EU, Euratom) 2020/2092 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. decembra 2020 o splošnem režimu pogojenosti za zaščito proračuna Unije (v nadaljnjem besedilu: uredba o pogojenosti s pravno državo),

— ob upoštevanju svoje resolucije z dne 24. junija 2021 o poročilu Komisije o stanju pravne države za leto 2020 [4],

— ob upoštevanju resolucije z dne 8. julija 2021 o oblikovanju smernic za uporabo splošnega režima pogojenosti za zaščito proračuna Unije [5],

— ob upoštevanju resolucije z dne 16. septembra 2021 o medijski svobodi in slabšanju stanja pravne države na Poljskem [6],

— ob upoštevanju svoje resolucije z dne 21. oktobra 2021 o krizi pravne države na Poljskem in primarnosti prava EU [7],

---

[1] UL L 57, 18.2.2021, str. 17.
[2] UL C 129, 5.4.2019, str. 13.
[3] UL C 385, 22.9.2021, str. 317.
[4] UL C 81, 18.2.2022, str. 27.
[5] UL C 99, 1.3.2022, str. 146.
[6] UL C 117, 11.3.2022, str. 151.
[7] UL C 184, 5.5.2022, str. 154.

— ob upoštevanju svoje resolucije z dne 10. marca 2022 o pravni državi in posledicah sodbe Sodišča Evropske unije ([8]),

— ob upoštevanju svoje resolucije z dne 5. maja 2022 o tekočih zaslišanjih v skladu s členom 7(1) PEU v primeru Poljske in Madžarske ([9]),

— ob upoštevanju sodne prakse Sodišča Evropske unije in Evropskega sodišča za človekove pravice,

— ob upoštevanju predloga Komisije za izvedbeni sklep Sveta z dne 1. junija 2022 o odobritvi ocene načrta za okrevanje in odpornost za Poljsko (COM(2022)0268),

— ob upoštevanju izjave Sveta in Komisije o pravni državi in morebitni odobritvi poljskega načrta za okrevanje in odpornost (v okviru Mehanizma za okrevanje in odpornost) z dne 7. junija 2022,

— ob upoštevanju člena 132(2) in 132(4) Poslovnika,

A. ker Unija temelji na vrednotah spoštovanja človekovega dostojanstva, svobode, demokracije, enakosti, pravne države in človekovih pravic, vključno s pravicami pripadnikov manjšin, kot so določene v členu 2 PEU in kot so navedene v Listini EU o temeljnih pravicah ter vključene v mednarodne pogodbe o človekovih pravicah; ker na teh vrednotah, ki so skupne državam članicam in so se jim vse prostovoljno zavezale, temeljijo pravice prebivalcev Unije;

B. ker očitno tveganje, da bi država članica lahko huje kršila vrednote iz člena 2 PEU, ne zadeva zgolj posamezne države članice, v kateri je tveganje prisotno, temveč vpliva tudi na druge države članice, vzajemno zaupanje med njimi, na samo naravo Unije in delovanje njenih institucij ter temeljne pravice njenih državljanov, določene v pravu Unije;

C. ker so spremembe, ki jih je začela poljska vlada, zlasti v pravosodnem sistemu, resno spodkopale demokracijo in pravno državo;

D. ker naj bi odločitev o predlogu za izvedbeni sklep Sveta o odobritvi ocene načrta za okrevanje in odpornost za Poljsko, ki jo je kolegij komisarjev sprejel 1. junija 2022, ne bila soglasna,

E. ker je predsednica Komisije Ursula von der Leyen na plenarnem zasedanju oktobra 2021 predstavila tri merila za odobritev načrta za okrevanje in odpornost za Poljsko: razpustitev disciplinskega senata vrhovnega sodišča, reformiranje disciplinskih postopkov za sodnike in ponovno imenovanje sodnikov, ki jih je disciplinski senat suspendiral;

F. ker je Parlament večkrat pozval Komisijo in Svet, naj ne odobrita osnutka načrta Poljske za okrevanje in odpornost, dokler poljska vlada v celoti in ustrezno ne izvrši sodb Sodišča Evropske unije in mednarodnih sodišč, ter zagotovita, da bo ocena načrta zagotavljala skladnost z ustreznimi priporočili za posamezne države, zlasti glede varovanja neodvisnosti sodstva;

G. ker se reforme na področju pravosodja na Poljskem še vedno izvajajo, nedavni predlogi zakonov, o katerih se je glasovalo, in predlogi, o katerih se razpravlja, pa niso učinkovito obravnavali vseh pomislekov v zvezi z neodvisnostjo pravosodnih organov in disciplinskih postopkov; ker poljski senat poskuša spremeniti te predloge, da bodo v skladu z načelom neodvisnosti sodstva; ker so številni sodniki še vedno v disciplinskem postopku in/ali niso bili ponovno imenovani;

H. ker so poljski organi nedavno sprejeli vrsto ukrepov, ki so v neposrednem nasprotju s tremi pogoji, ki jih je določila predsednica Komisije, med drugim so tako februarja 2022 suspendirali poljsko sodnico, ker je izvajala evropsko pravo in sodbe evropskih sodišč; ker je poljski predsednik (na zahtevo nacionalnega sodnega sveta) razglasil več kot 200 novih, po nepravilnem postopku imenovanih „novosodnikov“, med njimi tudi štiri vrhovne sodnike; ker je 10. marca

([8]) Sprejeta besedila, P9_TA(2022)0074.
([9]) Sprejeta besedila, P9_TA(2022)0204.

2022 na zahtevo ministra za pravosodje politizirano in popolnoma podrejeno „ustavno sodišče“ (s sodelovanjem tako imenovanih namestnikov sodnikov) poseglo v veljavnost člena 6 Evropske konvencije o človekovih pravicah na Poljskem, z izražanjem dvoma o zmožnosti Evropskega sodišča za človekove pravice in poljskih sodišč, da preučijo pravilnost imenovanja sodnikov in neodvisnost novega nacionalnega sodnega sveta;

I. ker Uredba o vzpostavitvi Mehanizma za okrevanje in odpornost jasno določa potrebne pogoje za pripravo, odobritev in izvajanje nacionalnega načrta, zlasti v členu 19 in Prilogi V, 11 meril, ki jih mora Komisija oceniti, ter zlasti, ali naj bi ureditve, ki jih predlaga zadevna država članica, preprečevale, prepoznavale in odpravljale korupcijo, goljufije in nasprotja interesov pri uporabi sredstev, ki se zagotovijo z mehanizmom za okrevanje in odpornost; ker uredba o mehanizmu za okrevanje in odpornost zahteva, da so organi z nalogami kontrole in nadzora zakonito pooblaščeni ter imajo upravne zmogljivosti za neodvisno izvajanje svojih nalog in ker je v samem osnutku izvedbenega sklepa Sveta poudarjeno, da je učinkovita sodna zaščita temeljni pogoj za delovanje notranjega sistema kontrole;

J. ker je Komisija v priporočilih za Poljsko v okviru evropskega semestra za leto 2022 navedla, da so neodvisnost, učinkovitost in kakovost pravosodnega sistema s tega vidika bistvene komponente ter da se je na Poljskem položaj pravne države poslabšal in da tudi neodvisnost sodstva ostaja resna težava, kar je bilo ugotovljeno v več sodbah Sodišča Evropske unije in Evropskega sodišča za človekove pravice;

K. ker je Komisija v priporočilih za posamezne države v okviru evropskega semestra za leto 2022 med drugim priporočila, naj Poljska v letih 2022 in 2023 ukrepa, da bi izboljšala svoje naložbeno ozračje, zlasti z zaščito neodvisnosti sodstva ter zagotovitvijo učinkovitega javnega posvetovanja in vključevanja socialnih partnerjev v proces oblikovanja politik;

L. ker naj bi mehanizem za okrevanje in odpornost ublažil najhujše posledice pandemije covida-19 za gospodarstva in državljane EU, pozitivno prispeval k okrevanju in odpornosti EU ter spodbudil zeleni in digitalni prehod, če se bo učinkovito izvajal ob strogem spoštovanju pravne države in dobrega finančnega poslovodenja sredstev EU;

M. ker Komisija meni, da poljski načrt vključuje mejnike v zvezi neodvisnostjo sodstva za izboljšanje naložbenega okolja in vzpostavitev pogojev za učinkovito izvajanje načrta za okrevanje in odpornost; ker izplačil v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost ni mogoče izvesti, dokler ti mejniki niso dokazano doseženi;

N. ker v skladu s členom 13(1) uredbe o mehanizmu za okrevanje in odpornost noben načrt, sprejet po 31. decembru 2021, ni upravičen do predhodnega financiranja;

1. ima resne pomisleke, ker je Komisija 1. junija 2022 pozitivno ocenila načrt za okrevanje in odpornost, ki ga je Poljska predložila 3. maja 2021, kljub preteklim in aktualnim nenehnim kršitvam vrednot iz člena 2 PEU, vključno s pravno državo in neodvisnostjo sodstva; ponovno poudarja, da je bilo dejstvo, da take kršitve obstajajo, ustrezno dokumentirano z mnogimi sodbami sodišč, ocenami in stališči institucij EU, vključno z resolucijami Parlamenta in tekočim postopkom v skladu s členom 7(1) PEU, ter drugih mednarodnih organizacij; opozarja, da se o spoštovanju sodb Sodišča Evropske unije in Evropskega sodišča za človekove pravice ter o skladnosti s primarnostjo prava EU ni mogoče pogajati in ju ni mogoče uporabiti kot pogajalsko sredstvo;

2. obžaluje, da pogoji, določeni v načrtu za okrevanje in odpornost, ne predvidevajo takojšnjega ponovnega imenovanja vseh sodnikov, ki so bili nezakonito suspendirani, na njihove prejšnje položaje, ter poziva poljsko vlado, naj te postopke ponovnega imenovanja znatno pospeši, Komisijo pa poziva, naj spremlja in spodbuja ta proces; meni, da se lahko sodna presoja odločitve o suspenzu nadaljuje, medtem ko sodniki opravljajo sodniško funkcijo; obžaluje in obsoja trenutne prakse zoper nekatere sodnike, ki so bili premeščeni na drug oddelek in/ali prisiljeni vzeti dopust po vrnitvi ali so bili podvrženi podobnim taktikam, ki so v nasprotju z različnimi sodbami poljskih in evropskih sodišč;

3. odločno poziva Svet, naj odobri nacionalni načrt Poljske v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost šele, ko bo v celoti izpolnila vse zahteve iz uredbe o tem mehanizmu, zlasti iz člena 22 o zaščiti finančnih interesov Unije pred nasprotji interesov in goljufijami, in vseh priporočil, ki so bila naslovljena nanjo v okviru evropskega semestra na področju pravne države, ter ko bo izvršila vse ustrezne sodbe Sodišča EU in Evropskega sodišča za človekove pravice; opozarja, da sodelovanje, ki temelji na vzajemnem priznavanju in medsebojnem zaupanju med državami članicami, Evropsko unijo in njihovimi organi, ne more delovati, če obstajajo pomanjkljivosti v zvezi z načelom pravne države;

4. opozarja, da sta spoštovanje načela pravne države in člena 2 PEU osnovna pogoja za pridobitev dostopa do sklada, da se za mehanizem za okrevanje in odpornost v celoti uporablja režim pogojenosti ter da se v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost ne bi smel financirati noben ukrep, ki bi bil v nasprotju z vrednotami EU iz člena 2 PEU; opozarja, da mora Komisija pri izvajanju mehanizma stalno skrbno spremljati tveganja za finančne interese EU in vse dejanske ali potencialne kršitve načela pravne države ter da mora v skladu z uredbo o pogojenosti s pravno državo in uredbo o mehanizmu za okrevanje in odpornost nemudoma ukrepati, če ugotovi, da bi bili lahko ti interesi oškodovani;

5. vztraja, da so mejniki in cilji v zvezi z zaščito finančnih interesov Unije, vzpostavitvijo ustreznega nadzornega sistema, neodvisnostjo sodstva ter preprečevanjem in odkrivanjem goljufij, nasprotij interesov in korupcije ter bojem proti njim osnovni pogoji, ki morajo biti izpolnjeni pred predložitvijo prvega zahtevka za izplačilo, in opozarja, da v nasprotnem primeru v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost ne morejo biti izplačana nobena sredstva;

6. meni, da v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost Poljski ni mogoče izplačati nobenih sredstev, dokler ne bodo v celoti izvršene vse ustrezne sodbe Sodišča Evropske unije in Evropskega sodišča za človekove pravice; poudarja, da sta Komisija in Svet za svoja dejanja politično odgovorna Parlamentu;

7. je seznanjen z odločitvijo Komisije, da kot enega ključnih pogojev za sprostitev sredstev v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost določi razpustitev nezakonitega disciplinskega senata vrhovnega sodišča in prenos disciplinskih funkcij na drug senat vrhovnega sodišča; poziva Komisijo, naj uporabi zanesljiv mehanizem preverjanja in poskusno dobo, da bi zagotovila, da bo novi senat pred sprostitvijo sredstev izpolnjeval merila neodvisnega in nepristranskega sodišča, ustanovljenega z zakonom, kot zahteva člen 19 PEU; poudarja, da je treba strogo upoštevati časovni razpored, predviden v načrtu za okrevanje in odpornost;

8. opozarja, da je za Poljsko sklep Sodišča Evropske unije zavezujoč in da mora še naprej plačevati denarno kazen v višini 1 milijona EUR na dan, dokler ne bo izvršila sodb v zvezi z disciplinskim senatom vrhovnega sodišča; zato poziva Komisijo, naj pregleda reformo disciplinskega sistema, da bi zagotovila, da bo strogo v skladu s sodbami Sodišča;

9. obžaluje, da vprašanja v zvezi z nelegitimnim „ustavnim sodiščem“ in nelegitimnim „nacionalnim sodnim svetom“, ki spodkopavajo nepristranskost in neodvisnost nacionalnega sodnega sveta, niso obravnavana v „mejnikih“; poziva Komisijo, naj nemudoma začne postopek za ugotavljanje kršitev v zvezi s tem;

10. obžaluje pomanjkanje informacij, zlasti Parlamenta, o pogajanjih med Komisijo in poljskimi oblastmi; pričakuje, da bo Komisija Parlament hitro in redno obveščala o vseh pomembnih dogodkih;

11. poleg tega želi opozoriti, da je treba spoštovanje načela pravne države in dobrega finančnega poslovodenja sredstev EU neprekinjeno ocenjevati v vsem ciklu mehanizma za okrevanje in odpornost ter da zadovoljivo izpolnjevanje mejnikov in ciljev ter s tem povezanih plačil pomeni, da noben ukrep ni bil razveljavljen in da so cilji že zadovoljivo izpolnjeni; poudarja, da se mora Komisija vzdržati izplačevanja sredstev oziroma jih po potrebi izterjati, če ti pogoji niso več izpolnjeni;

12. želi opomniti, da bi morala Komisija kot varuhinja temeljnih pogodb za zagotovitev spoštovanja vrednot iz člena 2 PDEU in primarnosti prava EU uporabiti vsa sredstva, ki so ji na voljo;

13. opozarja, da je namen mehanizma za okrevanje in odpornost spodbuditi okrevanje in odpornost EU in njenih držav članic, vključno s Poljsko; obžaluje, da sredstva mehanizma za okrevanje in odpornost zaradi ukrepov poljske vlade še niso dosegla ljudi in regij na Poljskem;

14. naroči svoji predsednici, naj to resolucijo posreduje Svetu in Komisiji ter vladam in parlamentom držav članic.